

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSTVO
URAD RS ZA INTELEKTUALNO LASTNINO

Kotnikova 6, 1000 Ljubljana

T: 01 620 31 00
F: 01 620 31 11
E: sipo@uil-sipo.si
www.uil-sipo.si

SVETOVNI DAN INTELEKTUALNE LASTNINE
26. april 2011
Oblikovanje prihodnosti

26. aprila bodo države članice Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (WIPO), med katerimi je tudi Slovenija, že enajsto leto zapored praznovala svetovni dan intelektualne lastnine. Ta dan je bil izbran, ker je 26. aprila 1970 začela veljati Konvencija o ustanovitvi Svetovne organizacije za intelektualno lastnino, z njim pa naj bi države članice dvignile zavest o vlogi intelektualne lastnine v vsakdanjem življenju in počastile delo izumiteljev in umetnikov. Osrednja tema letošnjega svetovnega dne je oblikovanje prihodnosti.

Cilji svetovnega dne intelektualne lastnine so:

- dvigniti zavedanje o vplivu patentov, znamk in modelov ter avtorske pravice na vsakdanje življenje;
- opozoriti na to, kako varstvo pravic intelektualne lastnine spodbuja ustvarjalnost in inovativnost;
- počastiti ustvarjalnost in prispevek izumiteljev in umetnikov k razvoju družb po vsem svetu;
- spodbuditi spoštovanje pravic intelektualne lastnine drugih.

Urad RS za intelektualno lastnino (URSIL) se pridružuje praznovanju svetovnega dne za intelektualno lastnino s predstavitvijo Študije o gospodarskem prispevku panog, ki temeljijo na avtorski pravici, v Sloveniji, ki bo predvidoma 5. maja ob 13. uri v prostorih URSIL na Kotnikovi 6 v Ljubljani.

SVETOVNI DAN INTELEKTUALNE LASTNINE

Povzetek Študije o gospodarskem prispevku panog, ki temeljijo na avtorski pravici, v Sloveniji

Na pobudo Urada RS za intelektualno lastnino ter ob finančni podpori Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (WIPO) in Ministrstva za kulturo RS je bila med februarjem in novembrom 2009 v Sloveniji prvič opravljena študija o gospodarskem prispevku panog, ki temeljijo na avtorski in sorodnih pravicah. Njen glavni namen je bil izmeriti njihov prispevek k slovenskemu gospodarstvu z oceno obsega proizvodnje, dodane vrednosti, zaposlitve in zunanje trgovine, in sicer po metodologiji WIPO, ki temelji na najboljših praksah s tega področja. Podatki se nanašajo na leti 2002 in 2007, kar omogoča vpogled v najpomembnejše spremembe in smeri razvoja teh panog. Velika prednost študije je mednarodna primerljivost, saj so bile tovrstne študije doslej opravljene že v 21 državah.

Študija je pokazala, da so panoge, ki temeljijo na avtorski pravici, pomembne za slovensko gospodarstvo. Leta 2007 je njihov prispevek k obsegu proizvodnje znašal 4,2 mrđ EUR (5,8 % nacionalnega obsega proizvodnje), prispevek k dodani vrednosti pa 1,7 mrđ EUR (5,1 % nacionalnega BDP). Poleg tega so zagotovile 54.506 delovnih mest (6,8 % glede na nacionalno raven). Njihova produktivnost, merjena kot dodana vrednost na zaposlenega, je bila 32.025 EUR, kar je pod nacionalnim povprečjem 37.963 EUR. Zunanjetrgovinska bilanca (279,1 mio EUR) je bila negativna, kar pomeni, da je bilo več z avtorsko pravico varovanega blaga uvoženega v Slovenijo kot izvoženega iz nje. Podpovprečna produktivnost in zunanjetrgovinski primanjkljaj nakazujejo, da bi bilo treba stremeti k učinkovitejši proizvodnji in ustvarjanju bolj kakovostnih proizvodov in storitev, ki temeljijo na avtorski pravici.

Trend med letoma 2002 in 2007 je bil v glavnem pozitiven, vendar nekoliko nižji kot za celotno gospodarstvo. Proizvodnja panog, ki temeljijo na avtorski pravici, se je v povprečju realno dvignila za 3,1 % letno (celotno gospodarstvo 4,5 %), dodana vrednost pa za 3,2 % (nacionalna 3,3 %). Vendar pa so panoge, ki temeljijo na avtorski pravici, v obravnavanem obdobju v povprečju ustvarile več delovnih mest – 2,2 % letno (celotno gospodarstvo 1,1 %).

Metodologija WIPO deli panoge, ki temeljijo na avtorski pravici, v štiri skupine: glavne panoge (z avtorsko pravico najtesneje povezane panoge), soodvisne panoge (z avtorsko pravico manj povezane panoge), delne panoge (z avtorsko pravico delno povezane panoge) in najmanj povezane panoge (podporne panoge). Glavne panoge, ki temeljijo na avtorski pravici, največ prispevajo h gospodarstvu. Leta 2007 je predstavljal njihov prispevek k nacionalnemu BDP kar okoli dve tretjini celotnega prispevka panog, ki temeljijo na avtorski pravici. Najpomembnejša glavna panoga z vidika obsega proizvodnje, dodane vrednosti in zaposlitev je bila panoga tisk in književnost, sledi pa ji panoga programska oprema in podatkovne zbirke, ki kot mlada in rastoča panoga hitro pridobiva vse večji pomen. Med kulturnimi (ali medijskimi) panogami tiste, ki so pretežno zasebno financirane (film in video, radio in televizija), več prispevajo h gospodarstvu kot tiste, ki jih financira pretežno država (gledališča, orkestri in zbori, umetnostne galerije). Soodvisne panoge so prispevale 12,4 % k celotni dodani vrednosti, ki so jo ustvarile panoge, ki temeljijo na avtorski pravici. Najpomembnejša v tej skupini je bila papirna industrija, ki je ustvarila okoli tretjino celotne dodane vrednosti, ki so jo ustvarile soodvisne panoge. Delne panoge so prispevale 10,7 % – med njimi arhitektura skoraj 72 % celotne dodane vrednosti teh panog –, najmanj povezane panoge pa 11 % k celotni dodani vrednosti panog, ki temeljijo na avtorski pravici.

Gospodarski pomen teh panog najbolje prikaže primerjava s prispevkom drugih panožnih skupin. Prispevek panog, ki temeljijo na avtorski pravici, k domačemu BDP je npr. primerljiv s prispevkom javne uprave in obvezne socialne varnosti ter presega prispevek izobraževanja, zdravstva in socialnega skrbstva, finančnega posredništva, oskrbe z električno energijo, plinom in vodo, gostinstva itd.

V primerjavi z ugotovitvami drugih nacionalnih študij je bil prispevek panog, ki temeljijo na avtorski pravici, k slovenskemu BDP (5,1 %) nekoliko nižji od povprečja 21 držav (5,5 %), v katerih je bila opravljena podobna študija. Med njimi zaseda Slovenija 11. mesto. V primerjavi z državami EU so pred njo Madžarska (6,7 %), Nizozemska (5,9 %) in Romunija (5,6 %), za njo pa Latvija (4 %) in Bolgarija (2,8 %). V primerjavi z državama, ki sta v tem oziru najbolj razviti, ZDA (11,1 %) in Avstralija (10,3 %), so pri nas prispevale panoge, ki temeljijo na avtorski pravici, k domačemu BDP le pol toliko.

Pilotna študija o gospodarskem prispevku panog, ki temeljijo na avtorski pravici, bo gotovo vir dragocenih podatkov za nosilce odločanja in politik ter izhodišče za prihodnje raziskave na tem področju. Verjamemo, da bo okrepila zanimanje strokovne in splošne javnosti za avtorske pravice ter vzpodbudila sistematičen pristop h kontinuiranemu ocenjevanju in spremljanju prispevka panog, ki temeljijo na avtorski pravici, v Sloveniji.

SVETOVNI DAN INTELEKTUALNE LASTNINE **Sporočilo generalnega direktorja WIPO Francisa Gurryja**

Oblikovanje je povezano z vsemi vidiki človeške ustvarjalnosti. Daje podobo stvarim, ki jih cenimo, od tradicionalnih izdelkov domače obrti do potrošne elektronike, od stavb in koles do mode in pohištva. Videz izdelka je »vidno zaznavna inteligenca«.

Pri oblikovanju se oblika združi s funkcionalnostjo. Oblikovanje določa videz in vtis izdelkov vsakdanje rabe – od gospodinjskih pripomočkov do najsodobnejših tabličnih računalnikov. Oblikovanje združuje praktično z lepim. Inovaciji daje stil.

Namen letošnjega svetovnega dne intelektualne lastnine je počastiti vlogo oblikovanja na trgu, v družbi in pri načrtovanju inovacij prihodnje dobe.

Industrijsko oblikovanje, ki so ga prvotno imenovali »umetnost v industriji«, omogoča razločevanje med izdelki množične proizvodnje, vpliva na našo odločitev pri izbiri med dvema izdelkoma, omogoča trgovskim znakom uspeh v konkurenčni tekmi. Za vsakim novim modelom izdelka je želja zavzeti novo ozemlje ter obogatiti in razširiti potrošniško izkušnjo. Dobro oblikovanje omogoča lažjo, udobnejšo in varnejšo uporabo izdelkov.

Ob današnjem vse večjem poudarku na ekološko zdravem življenju se veliko oblikovalcev navdihuje ob ideji o smotrnem ravnanju z odpadki. Trajnostni oblikovalski procesi lahko pomagajo zmanjšati stroške proizvodnje in njen vpliv na okolje. Oblikovanje bo v prihodnosti nujno zeleno in k takemu oblikovanju bo sistem intelektualne lastnine spodbujal oblikovalce z zagotavljanjem varstva izvirnih modelov pred nedovoljenim kopiranjem in posnemanjem.

Na mednarodnih trgih morajo biti podjetja zmožna zavarovati svoje modele hitro in poceni v različnih državah. Svetovna organizacija za intelektualno lastnino (WIPO) je v okviru haaškega sistema za mednarodno registracijo modelov, ki ta postopek poenostavlja, lani prejela za 30 % več mednarodnih prijav.

Ob svetovnem dnevu intelektualne lastnine 2011 se WIPO pridružuje vladam, organizacijam, šolam in podjetjem po vsem svetu, ki na ta dan izražajo priznanje oblikovalcem, ki oblikujejo naš jutri.